

ПРОБЛЕМИ ПРАВОВОГО ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ ВЗАЄМОДІЇ ОРГАНІВ ДОСУДОВОГО РОЗСЛІДУВАННЯ ТА ОПЕРАТИВНИХ ПІДРОЗДІЛІВ КІБЕРПОЛІЦІЇ ПІД ЧАС ПРОТИДІЇ ЗЛОЧИНАМ У СФЕРІ ІНТЕЛЕКТУАЛЬНОЇ ВЛАСНОСТІ

PROBLEMS OF LEGAL SECURITY OF THE INTERACTION OF PRE-JUDICIAL INVESTIGATION BODIES AND CYBERPOLICE OPERATIONAL UNITS DURING THE FIGHTING OF CRIMES IN THE SPHERE OF INTELLECTUAL PROPERTY

Постолов Т.О., аспірант кафедри кримінального процесу та стратегічних розслідувань
Дніпропетровській державній університет внутрішніх справ

Стаття присвячена проблемним питанням правового забезпечення взаємодії органів досудового розслідування та оперативних підрозділів кіберполіції під час протидії злочинам у сфері інтелектуальної власності.

Встановлено, що основа взаємодії органів досудового розслідування та оперативних підрозділів кіберполіції під час протидії злочинам у сфері інтелектуальної власності базується на нормах Кримінального процесуального кодексу України та Закону України «Про оперативно-розшукову діяльність».

Визначено, взаємини між працівниками органів досудового розслідування та оперативних підрозділів кіберполіції будуються на основі низки відомчих нормативно-правових актів основним з яких є наказ МВС України від 07.07.2017 № 575 «Про затвердження Інструкції з організації взаємодії органів досудового розслідування з іншими органами та підрозділами Національної поліції України в запобіганні кримінальним правопорушенням, їх виявленні та розслідуванні». У цілому положення Інструкції доволі повно розкривають питання організації взаємодії між органами досудового розслідування та оперативними підрозділами Національної поліції України у процесі передачі матеріалів оперативної розробки та у процесі розслідування кримінальних правопорушень. При цьому, нормотворці у положеннях Інструкції не розкрили питання організації взаємодії органів досудового розслідування з іншими органами та підрозділами Національної поліції України в запобіганні кримінальним правопорушенням.

З метою покращення взаємодії органів досудового розслідування та оперативних підрозділів кіберполіції під час протидії злочинам у сфері інтелектуальної власності запропоновано внести зміни до положень Інструкції з організації взаємодії органів досудового розслідування з іншими органами та підрозділами Національної поліції України в запобіганні кримінальним правопорушенням, їх виявленні та розслідуванні, затверджену наказом МВС України від 07.07.2017 № 575 розділом XVII «Організація взаємодії при запобіганні кримінальним правопорушенням».

Ключові слова: правове забезпечення, взаємодія, органи досудового розслідування, оперативні підрозділи, кіберполіція, протидія, злочин, інтелектуальна власність.

The article is devoted to the problematic issues of legal support for the interaction of pre-trial investigation bodies and operational units of the cyber police during the fight against crimes in the field of intellectual property.

It has been established that the basis of interaction between pre-trial investigation bodies and operative units of the cyber police when countering crimes in the field of intellectual property is based on the norms of the Criminal Procedure Code of Ukraine and the Law of Ukraine "On Operational-Investigative Activities".

It was determined that relations between employees of pre-trial investigation bodies and operational units of the cyber police are built on the basis of a number of departmental legal acts, the main of which is the order of the Ministry of Internal Affairs of Ukraine dated 07.07.2017 No. 575 "On the approval of the Instructions on the organization of the interaction of pre-trial investigation bodies with other bodies and divisions of the National Police of Ukraine in the prevention of criminal offenses, their detection and investigation". In general, the provisions of the Instructions quite fully reveal the issue of the organization of interaction between pre-trial investigation bodies and operational divisions of the National Police of Ukraine in the process of transferring operational development materials and in the process of investigating criminal offenses. At the same time, the rulemakers in the provisions of the Instruction did not disclose the issue of organizing the interaction of pre-trial investigation bodies with other bodies and units of the National Police of Ukraine in preventing criminal offenses.

In order to improve the interaction of pre-trial investigation bodies and operational units of the cyber police during the fight against crimes in the field of intellectual property, it is proposed to make changes to the provisions of the Instructions on the organization of interaction of pre-trial investigation bodies with other bodies and units of the National Police of Ukraine in the prevention of criminal offenses, their detection and investigation, and namely to supplement the Instruction on the organization of cooperation of pre-trial investigation bodies with other bodies and units of the National Police of Ukraine in the prevention of criminal offenses, their detection and investigation, approved by the order of the Ministry of Internal Affairs of Ukraine dated 07.07.2017 No. 575, chapter XVII "Organization of cooperation in the prevention of criminal offenses".

Key words: legal support, interaction, pretrial investigation bodies, operative units, cyber police, countermeasures, crime, intellectual property.

Постановка проблеми. З набранням чинності Кримінальним процесуальним кодексом особливого значення набуло запровадження в кримінальне процесуальне законодавство інституту негласних слідчих (розшукових) дій, що зумовило зміни і доповнення до Закону України «Про оперативно-розшукову діяльність». Такі нововведення актуалізували питання подальшого законодавчого унормування і відомчого (міжвідомчого) регулювання взаємодії органів слідства та оперативних підрозділів. Відсутність чіткого унормування засад і порядку взаємодії слідчих та оперативних працівників у здійсненні заходів оперативно-розшукового характеру без визначення між ними «зворотних зв'язків» загрожує

порушенням законності й розголошенням службової таємниці. Наведені аспекти актуалізують проблематику взаємодії слідчого та співробітника оперативного підрозділу [1, с. 295–296].

Діяльність кіберполіції в Україні подекуди має колізійний характер. Це пов'язано із законодавчою неврегульованістю діяльності кіберполіції. Сьогодні у зв'язку з приведенням вітчизняного законодавства України у відповідність до законодавства країн Європейського Союзу питання вдосконалення правового регулювання діяльності органів та підрозділів Національної поліції України є найбільш актуальним, що зумовлено реформуванням правоохоронної системи в Україні [2, с. 138].

Знання нормативно-правового регулювання має виключно важливе практичне значення для кожного працівника, що спрямовує свою діяльність на протидію злочинам [3, с. 138].

Теоретичні та практичні аспекти взаємодії слідчого (дознавача) з працівниками оперативних підрозділів щодо попередження, своєчасного виявлення, припинення й розслідування злочинів є одним із найбільш досліджених і водночас дискусійних питань у науках кримінально-правового циклу [4, с. 93].

Зміна підходів до регламентації порядку досудового розслідування, особливо в умовах надзвичайних правових режимів, повноважень його суб'єктів, правил провадження окремих слідчих (розшукових) дій вимагають від криміналістичної та кримінальної процесуальної наук більш тіснішої взаємодії, перегляду багатьох усталених положень і рекомендацій, зокрема, у галузі методики розслідування окремих видів злочинів, із метою їх приведення у відповідність до сучасних потреб слідчої та судової практики [5, с. 142].

Найбільш важливим елементом будь-якої діяльності, зокрема діяльності, яка пов'язана зі взаємодією слідчого та оперативних підрозділів, є її законодавче закріплення та регулювання. Оскільки законодавче закріплення та регулювання є показником ефективності на практиці, це питання потребує детального аналізу та дослідження [6, с. 186].

Аналіз дослідження проблеми. Проблемні питання взаємодії під час виявлення та розслідування злочинів досліджувалися у працях відомих учених і практиків: П.В. Берназа, О.В. Бойка, М.В. Борисенка, М.В. Буряк, М.Б. Головка, С.О. Долженкова, П.С. Єпринцева, І.М. Єфіменка, В.В. Іванова, Є.В. Лизогубенка, С.В. Обшалова, П.М. Павлика, А.А. Патика, М.А. Погорецького, Н.О. Поповой, Р.Л. Сопільника, О.В. Темнікова, В.В. Топчія, Г.І. Удренас, Т.О. Часової, В.В. Черепушчака, С.В. Яковчук, проте правове забезпечення взаємодії органів досудового розслідування та оперативних підрозділів кіберполіції під час протидії злочинам у сфері інтелектуальної власності комплексно не розглядалось.

Тому ми поставили собі за мету визначити проблемні питання правового забезпечення взаємодії органів досудового розслідування та оперативних підрозділів кіберполіції під час протидії злочинам у сфері інтелектуальної власності та надати пропозиції щодо покращення правового забезпечення вказаної діяльності.

Виклад основного матеріалу. Аналіз законодавства України показав, що основа взаємодії органів досудового розслідування та оперативних підрозділів кіберполіції під час протидії злочинам у сфері інтелектуальної власності базується на нормах Кримінального процесуального кодексу України та Закону України «Про оперативно-розшукову діяльність».

Серед положень Кримінального процесуального кодексу України можна виділити окремі норми, які регулюють питання взаємодії з оперативними підрозділами, зокрема ст.ст. 40 та 41 КПК України. Що стосується положень Закону України «Про оперативно-розшукову діяльність», то тут можна виділити окремі положення статті 7 вказаного закону.

Крім цього, взаємини між працівниками слідчих і оперативних підрозділів будуються на основі відомих нормативно-правових актів: наказ МВС України від 07.07.2017 № 575 «Про затвердження Інструкції з організації взаємодії органів досудового розслідування з іншими органами та підрозділами Національної поліції України в запобіганні кримінальним правопорушенням, їх виявленні та розслідуванні»; наказ Національної поліції України від 10.11.2015 № 85 «Про затвердження Положення про Департамент кіберполіції Національної поліції України»; наказ МВС України № 570 від

06.07.2017 «Про організацію діяльності слідчих підрозділів Національної поліції України»; наказ Генеральної прокуратури України, Міністерства внутрішніх справ України, Служби безпеки України, Адміністрації Державної прикордонної служби України, Міністерства фінансів України, Міністерства юстиції України № 114/1042/516/1199/936/1687/5/ від 16.11.2012 «Про організацію проведення негласних слідчих (розшукових) дій та використання їх результатів у кримінальному провадженні»; наказ МВС України від 05.05.2016 № 07 «Про затвердження Інструкції про організацію оперативно-розшукової діяльності та негласної роботи оперативними підрозділами Національної поліції України».

На сьогодні основним нормативним актом, який регулює взаємовідносини між органами досудового розслідування та оперативними підрозділами Національної поліції України є наказ МВС України від 07.07.2017 № 575 «Про затвердження Інструкції з організації взаємодії органів досудового розслідування з іншими органами та підрозділами Національної поліції України в запобіганні кримінальним правопорушенням, їх виявленні та розслідуванні». Враховуючи вказане, пропонуємо в межах статті здійснити аналіз положень вказаної інструкції щодо проблемних питань правового забезпечення здійснення взаємодії органів досудового розслідування та оперативних підрозділів кіберполіції під час протидії злочинам у сфері інтелектуальної власності.

У цілому положення Інструкції доволі повно розкривають питання організації взаємодії між органами досудового розслідування та оперативними підрозділами Національної поліції України у процесі передачі матеріалів оперативної розробки та у процесі розслідування кримінальних правопорушень. При цьому, нормотворці у положеннях Інструкції не розкрили питання організації взаємодії органів досудового розслідування з іншими органами та підрозділами Національної поліції України в запобіганні кримінальним правопорушенням.

На нашу думку така ситуація потребує нормативного врегулювання, адже сама назва наказу передбачає наявність вказаної діяльності, яка повинна бути розкрита в його межах. Крім того, законодавство України прямо вказує на необхідність здійснення зазначених видів діяльності.

Враховуючи вище вказане, пропонуємо доповнити Інструкцію з організації взаємодії органів досудового розслідування з іншими органами та підрозділами Національної поліції України в запобіганні кримінальним правопорушенням, їх виявленні та розслідуванні, затверджену наказом МВС України від 07.07.2017 № 575 розділом XVII «Організація взаємодії при запобіганні кримінальним правопорушенням» наступного змісту:

«1. З метою запобігання кримінальним правопорушенням учасники СОГ здійснюють спільний аналіз причин та умов, які сприяли вчиненню кримінального правопорушення, здійснюють планування та проведення профілактичних заходів.

2. За наявності інформації про причини та умови, що сприяли або сприяють вчиненню кримінальних правопорушень складається мотивований рапорт, який доповідається керівникові оперативного підрозділу для інформування органу досудового розслідування про необхідність прийняття заходів для їх усунення.

3. У разі виявлення працівником оперативного підрозділу при виконанні доручення слідчого (дознавача) інформації про причини та умови, що сприяли або сприяють вчиненню кримінальних правопорушень складається мотивований рапорт, який доповідається керівникові оперативного підрозділу для інформування органу досудового розслідування про необхідність прийняття заходів для їх усунення.

4. Слідчий за погодженням з прокурором, за наявності обставин, що дають підстави вважати, що перебування на посаді підозрюваного (обвинуваченого) сприяло

вчиненню кримінального правопорушення, має право звернутися до слідчого судді під час досудового розслідування або суду під час судового провадження із клопотанням про відсторонення особи від посади».

Відповідно до положень Інструкції з організації взаємодії, при веденні оперативним підрозділом оперативно-розшукової справи щодо осіб, стосовно яких є дані про участь у підготовці до вчинення злочину, підслідного слідчим органів досудового розслідування Національної поліції України, керівник оперативного підрозділу *письмово звертається* до керівника органу досудового розслідування про закріплення за цією ОРС слідчого для забезпечення методичного супроводження її реалізації та надання практичної допомоги оперативному підрозділу. У свою чергу положення Інструкції про організацію оперативно-розшукової діяльності та негласної роботи оперативними підрозділами Національної поліції України вказують на те, що під час провадження за ОРС, яку заведено стосовно осіб, про яких є дані щодо участі в підготовці до вчинення злочину, підслідного слідчим Національної поліції України, начальник оперативного підрозділу *може звернутися* до начальника слідчого підрозділу про закріплення за цією ОРС слідчого для забезпечення методичного супроводження її реалізації та надання практичної допомоги оперативному підрозділу. З цього приводу ми погоджуємося із думкою В.В. Дарагана, що положення Інструкції про організацію оперативно-розшукової діяльності та негласної роботи оперативними підрозділами Національної поліції України є більш сприйнятливим на практиці та відповідають вимогам сьогодення, а в окремих випадках забезпечать необхідну кооперацію [7].

Крім того, на практиці, при розслідуванні злочинів у сфері інтелектуальної власності, які вчинені з використанням комп'ютерів, систем та комп'ютерних мереж виникають питання щодо застосування окремих норм інструкції. Зокрема, Інструкція містить розділ щодо особливості взаємодії при досудовому розслідуванні кримінальних правопорушень у сфері господарської та службової діяльності та розділ щодо особливості організації взаємодії при досудовому розслідуванні кримінальних правопорушень у сфері використання комп'ютерів, систем та комп'ютерних мереж і мереж електрозв'язку (кіберзлочинів). Зокрема такі питання виникають в процесі розслідування кримінальних проваджень по злочинах, передбачених ст. 229 «Незаконне використання знака для товарів і послуг, фірмового найменування, кваліфікованого зазначення походження товару»; ст. 231 «Незаконне збирання з метою використання або використання відомостей, що становлять комерційну або банківську таємницю»; ст. 232 Кримінального кодексу України «Розголошення комерційної або банківської таємниці» (ст. 232). Адже вказані статті входять до Розділу Розділ VII «Кримінальні правопорушення у сфері господарської діяльності» Кримінального кодексу України і організація взаємодії при досудовому розслідуванні таких кримінальних правопорушень, з огляду на це, повинна здійснюватися відповідно до розділу XII Інструкції «Особливості взаємодії при досудовому розслідуванні кримінальних правопорушень у сфері господарської та службової діяльності». Однак, у разі вчинення вказаних злочинів з використанням комп'ютерів, систем та комп'ютерних мереж, виникає питання чи застосовувати при цьому положення розділу XV Інструкції «Особливості організації взаємодії при досудовому розслідуванні кримінальних правопорушень у сфері використання комп'ютерів, систем та комп'ютерних мереж і мереж електрозв'язку (кіберзлочинів)»?

Вказане питання потребує вирішення адже кожен із вказаних розділів має свої особливості щодо організації взаємодії при досудовому розслідуванні таких кримінальних правопорушень та здійснення контролю за їх розслідуванням.

Зокрема, матеріали оперативного підрозділу, в яких зафіксовано фактичні дані про протиправні діяння у сфері господарської діяльності, відповідальність за які передбачена КК України, що направляються до органу досудового розслідування для початку та здійснення досудового розслідування, повинні містити відомості про проведену роботу із забезпечення відшкодування завданої шкоди, у тому числі вжиті заходи з розшуку майна і коштів, на які може бути накладено арешт, та про їх місцезнаходження.

У свою чергу, матеріали оперативного підрозділу, у тому числі Департаменту кіберполіції Національної поліції України, його структурного підрозділу, який діє за міжрегіональним принципом, де зафіксовано фактичні дані про кримінальні правопорушення, механізм підготовки, вчинення або приховування яких передбачає використання комп'ютерів, систем та комп'ютерних мереж і мереж електрозв'язку, що направляються до слідчого підрозділу для початку та здійснення досудового розслідування, мають містити:

1) письмове пояснення заявника, в якому зафіксовані відомі заявнику дані про вчинення кримінального правопорушення з відповідними додатками, що містять відомості, які підтверджують його вчинення (роздруковки або скріншоти (програмне фотографування зображення з екрана монітора) вікон програм), а також у разі наявності документи, що підтверджують право власності потерпілого на комп'ютерну інформацію та інформацію, що передається мережами електрозв'язку, чи програмно-технічні засоби;

2) установлені ідентифікаційні дані про використані електронно-обчислювальні машини (комп'ютери), системи та комп'ютерні мережі та мережі електрозв'язку (логін і пароль для доступу до мережі Інтернет, IP-адреса, WEB-адреса, номер абонента мережі електрозв'язку чи номер телефону, за допомогою яких було здійснено такий доступ, тощо).

Є також певні відмінності щодо утворення СОГ для розслідування таких злочинів. Так, при розслідуванні злочинів у сфері господарської діяльності здійснюється за *спільним наказом керівника органу досудового розслідування та керівника відповідного оперативного підрозділу*. У свою чергу, утворення СОГ за участю оперативних працівників Департаменту кіберполіції Національної поліції України, його структурних підрозділів, які діють за міжрегіональним принципом, для розслідування кримінальних правопорушень у сфері використання комп'ютерів, систем та комп'ютерних мереж і мереж електрозв'язку здійснюється за *спільним наказом керівників органу досудового розслідування та Департаменту кіберполіції Національної поліції України* [8].

Якщо перші дві норми не суперечать одна одній та можуть бути виконані оперативним підрозділом кіберполіції без особливих проблем. То норми, які вказують на створення СОГ спільним наказом підрозділів різного рівня суперечать одна одній. Адже у випадку створення СОГ шляхом застосування норми щодо розслідування злочинів у сфері господарської діяльності, такий наказ може бути підписаний керівником слідчого управління при ГУНП та керівником відповідного управління (відділу) кіберполіції. У свою чергу, у разі створення СОГ шляхом застосування норми щодо розслідування кримінальних правопорушень у сфері використання комп'ютерів, систем та комп'ютерних мереж і мереж електрозв'язку, такий наказ може бути підписаний керівником слідчого управління при ГУНП та керівником Департаменту кіберполіції Національної поліції України.

На нашу думку, остання норма жодним чином не сприяє організації взаємодії між органами досудового розслідування та оперативними підрозділами Національної поліції України, а лише ускладнює вказаний процес адже у кожному такому випадку проект наказу про створення

СОГ по кожному кримінальному провадженню повинен бути направлений до Департаменту кіберполіції Національної поліції України на узгодження, що займає деякий час, який не завжди є для прийняття відповідних рішень. Взагалі не зрозуміло чому нормотворці вирішили наділити такими повноваженнями виключно керівника департаменту адже вказане питання має суто організаційний характер та у першу чергу приймається саме керівником відповідного підрозділу, який здійснює оперативне супроводження кримінального провадження. Вказаної думки зокрема дотримуються 100% опитаних респондентів серед оперативних працівників підрозділів кіберполіції.

Враховуючи вказане, пропонуємо п. 3 розділу XV Інструкції викласти у наступній редакції:

«3. Утворення СОГ за участю оперативних працівників Департаменту кіберполіції Національної поліції України, його структурних підрозділів, для розслідування кримінальних правопорушень у сфері використання комп'ютерів, систем та комп'ютерних мереж і мереж електрозв'язку здійснюється за спільним наказом керівника органу досудового розслідування та керівника відповідного оперативного підрозділу. Утворення СОГ у кримінальному провадженні, досудове розслідування у якому здійснюється Головним слідчим управлінням Національної поліції України, здійснюється за наказом Голови Національної поліції України або за наказом заступника Голови Національної поліції України – начальника Головного слідчого управління, погодженим керівництвом Департаменту кіберполіції Національної поліції України. Старшим СОГ є слідчий, якого керівником органу досудового розслідування визначено здійснювати досудове розслідування кримінального правопорушення».

Підсумовуючи викладене можна дійти до наступних висновків:

1. Основа взаємодії органів досудового розслідування та оперативних підрозділів кіберполіції під час протидії злочинам у сфері інтелектуальної власності базується на нормах Кримінального процесуального кодексу України та Закону України «Про оперативно-розшукову діяльність».

2. Взаємини між працівниками органів досудового розслідування та оперативних підрозділів кіберполіції будуються на основі відомчих нормативно-правових актів: 1) наказ МВС України від 07.07.2017 № 575 «Про затвердження Інструкції з організації взаємодії органів досудового розслідування з іншими органами та підрозділами Національної поліції України в запобіганні кримінальним правопорушенням, їх виявленні та розслідуванні»; 2) наказ Національної поліції України від 10.11.2015 № 85 «Про затвердження Положення про Департамент кіберполіції

Національної поліції України»; 3) наказ МВС України № 570 від 06.07.2017 «Про організацію діяльності слідчих підрозділів Національної поліції України»; 4) наказ Генеральної прокуратури України, Міністерства внутрішніх справ України, Служби безпеки України, Адміністрації Державної прикордонної служби України, Міністерства фінансів України, Міністерства юстиції України № 114/1042/516/1199/936/1687/5/ від 16.11.2012 «Про організацію проведення негласних слідчих (розшукових) дій та використання їх результатів у кримінальному провадженні»; 5) наказ МВС України від 05.05.2016 № 07 «Про затвердження Інструкції про організацію оперативно-розшукової діяльності та негласної роботи оперативними підрозділами Національної поліції України».

3. З метою покращення взаємодії органів досудового розслідування та оперативних підрозділів кіберполіції під час протидії злочинам у сфері інтелектуальної власності доцільно внести зміни до деяких нормативних актів, зокрема: 1) доповнити Інструкцію з організації взаємодії органів досудового розслідування з іншими органами та підрозділами Національної поліції України в запобіганні кримінальним правопорушенням, їх виявленні та розслідуванні, затверджену наказом МВС України від 07.07.2017 № 575 розділом XVII «Організація взаємодії при запобіганні кримінальним правопорушенням»; п. 3 розділу XV Інструкції з організації взаємодії органів досудового розслідування з іншими органами та підрозділами Національної поліції України в запобіганні кримінальним правопорушенням, їх виявленні та розслідуванні, затверджену наказом МВС України від 07.07.2017 № 575, викласти у наступній редакції: «3. Утворення СОГ за участю оперативних працівників Департаменту кіберполіції Національної поліції України, його структурних підрозділів, для розслідування кримінальних правопорушень у сфері використання комп'ютерів, систем та комп'ютерних мереж і мереж електрозв'язку здійснюється за спільним наказом керівника органу досудового розслідування та керівника відповідного оперативного підрозділу. Утворення СОГ у кримінальному провадженні, досудове розслідування у якому здійснюється Головним слідчим управлінням Національної поліції України, здійснюється за наказом Голови Національної поліції України або за наказом заступника Голови Національної поліції України – начальника Головного слідчого управління, погодженим керівництвом Департаменту кіберполіції Національної поліції України. Старшим СОГ є слідчий, якого керівником органу досудового розслідування визначено здійснювати досудове розслідування кримінального правопорушення».

ЛІТЕРАТУРА

1. Князев С. Взаємодія слідчого зі співробітником оперативного підрозділу у кримінальному провадженні. *Підприємництво, господарство і право*. 2019. № 11. С. 295–301.
2. Шевчук Г.В. Особливості діяльності департаменту кіберполіції Національної поліції України. *Науковий вісник публічного та приватного права*. Випуск 3, том 1, 2019. С. 244–249.
3. Білоус В.Т., Чигирин Г.Л., Шкарлупа В.К. Координація боротьби з економічною злочинністю : монографія. Ірпінь : Акад. держ. подат. Служби України, 2002. 449 с.
4. Бондар В.С. Взаємодія органів досудового розслідування з підрозділами, які здійснюють оперативно-розшукову діяльність, у виявленні та розслідуванні незаконного посіву або вирощування снотворного маку чи конопель. *Південноукраїнський правничий часопис*. 2021. № 3. Т. 1. С. 92–101.
5. Бондар В.С. Взаємодія слідчого (дізнавача) з підрозділами, які здійснюють оперативно-розшукову діяльність, у криміналістичному та кримінальному процесуальному вимірах (методологічні та праксеологічні проблеми). *Київський часопис права*. 2022. № 2. С. 141–153.
6. Юрченко А. М. Нормативно-правове регулювання взаємодії слідчого з оперативними підрозділами. *Актуальні проблеми держави і права* : зб. наук. пр.; редкол.: В. В. Завальнюк (голов. ред.) та ін.; відп. за вип. М.В. Афанасьєва. Одеса : Видавничий дім «Гельветика», 2016. Вип. 76. С. 186–191.
7. Дараган В.В. Протидія злочинам у сфері державних закупівель підрозділами Департаменту захисту економіки Національної поліції України : монограф. Дніпро: Дніпроп. держ. ун-т внутр. справ, 2017. 224 с.
8. Про затвердження Інструкції з організації взаємодії органів досудового розслідування з іншими органами та підрозділами Національної поліції України в запобіганні кримінальним правопорушенням, їх виявленні та розслідуванні: наказ МВС України від 07.07.2017 № 575.